

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Силви Василев Чернев – преподавател по гражданско процесуално право в ПУ „Паисий Хилендарски” и БСУ

ОТНОСНО: Материалите, представени за участие в обявения в ДВ бр. 57 от 26.06.2020 г. конкурс за заемане на академичната длъжност ‘професор’ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.6. Право (Гражданско и семейно право), обявен за нуждите на катедра Гражданскоправни науки към Юридическия факултет.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Представям следното становище по кандидатурата на доц. Д-р Люба Георгиева Панайотова – Чалькова за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ‘професор’ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“:

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

1.1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № Р 33-47 06 от 25.09.2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” (ПУ) съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност «професор» в ПУ по област на висше образование: 3. Социални, стопански

и правни науки; професионално направление: 3.6. Право (гражданско и семейно право), обявен за нуждите на катедра Гражданскоправни науки към Юридическия факултет.

За участие в обявения конкурс е подала документи единствена кандидатка:

Доц. д-р Люба Георгиева Панайтова - Чалъкова, преподавател по вещно право в ПУ „Паисий Хилендарски”.

Представеният от доц. д-р Люба Георгиева Панайотова - Чалъкова комплект материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва изискуемите документи:

1.1.1. Документи от общ характер (CV, списък на публикации, различни, изискуеми от закона справки за учебно-преподавателска дейност, и т. н.)

1.1.2. Научни трудове: Монография - „Собственост – развитие и перспективи, влияние на конституционната и европейската съдебна практика“, С., Сиела, 2019 г., 416 с. ISBN 978–954–28–2783 – 2 и многобройни статии (17 на брой, публикувани в периода след хабилитирането ѝ през 2013 г.). Всички посочени трудове следва да се приемат за рецензиране и да се отчетат при крайната оценка за кандидатката.

2. Кратки биографични данни за кандидатката:

2.1. Люба Георгиева Панайотова – Чалъкова е завършила ПУ ”Паисий Хилендарски”, специалност „право” през 1997 г., след което работи като асистент, главен асистент и доцент по вещно право в ПУ «Паисий Хилендарски». Обучението си като докторант е преминала в ИПН – БАН, където успешно е защитила дисертация през 2006 г. Освен по Вещно право води курсове по Нотариална дейност, кадастър и имотен

регистър, Право на интелектуална собственост, а така също и курс по Право на собственост в магистърска програма «Публична администрация» в юридическия факултет на ПУ «Паисий Хилендарски».

2.2. Кандидатката е ръководител на Катедра по гражданскоправни науки, член на ФС на ЮФ, член на Академичния съвет. Била е и зам.-председател на Контролния съвет към ПУ «Паисий Хилендарски».

2.3. Владее отлично руски, френски и испански език и до необходима за научната ѝ работа степен английски език.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

3.1. Кандидатката е дългогодишен преподавател по гражданскоправни науки (вещно право, нотариална дейност, кадастър и имотен регистър, право на собственост) в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски” (от 1998 г. до настоящия момент). Провела е значителен брой семинарни занятия и лекции по посочените дисциплини.

В качеството ми на колега-преподавател по специалността гражданско-процесуално право в ПУ „Паисий Хилендарски“ имам дългогодишни впечатления от работата на кандидатката като преподавател по вещно право и екзаминатор на държавни изпити по гражданскоправни науки. Впечатленията ми са отлични както в професионален, така в личностен и колегиален аспект. Положителни са впечатленията ми и от работата и като ръководител катедра и участието ѝ в органите на академично управление.

3.2. С оглед целта и обема на това становище ще се съсредоточа преди всичко върху оценката на представения хабилитационен труд – монографията - „Собственост – развитие и перспективи, влияние на конституционната и европейската съдебна практика“, С., Сиела, 2019 г., 416 с. ISBN 978–954–28–2783.

3.2.1. Обща характеристика на труда

3.2.1.1. Представеният за конкурса научен труд представлява опит за фундаментално изследване на основен институт на правото – правото на собственост, като следва да се подчертае, че авторката е разгледала този институт полиаспектно (не само от стриктно юридическа страна). Изложението е изключително богато – обхваща развитието на института, начинаей от най-древните източници, със специален акцент върху античността (древен Рим и древна Гърция), преминава през режима и разбирането на собствеността през средновековието; специално внимание е отделено на последвалото френската революция съществено ново разбиране за собствеността, отразено в т. нар. Наполеонов кодекс (Code civil). Разгледан е режимът на института във френското право и сродните му права, а така също и това по англо-саксонското право. Специално внимание се обръща на режима на собствеността в българските земи през всички отделни периоди.

Забележителна характеристика на труда се състои в това, че авторката поставя на разглеждане не само правната уредба на собствеността, но същността на самото явление и тенденциите на развитието на понятието за собственост и неговия правен режим. При това изложението не се свежда до анализ на съществуващите схващания и съответните правни норми, но се представят и тенденции, очертаващи се в практиката на съдилищата, Конституционния съд на Република България, ЕСПЧ, съдилищата на отделни държави в ЕС и конституционни съдилища (или аналогични органи) в редица държави.

3.2.1.2. Разработката е във впечатляващ обем от 416 страници, разпределени в предговор и пет глави и заключение.

3.2.1.2.1. След кратък увод, в който авторката обяснява поставянето на темата и подхода към разглеждането ѝ следва Глава първа, която е озаглавена „Собствеността – исторически и правни аспекти“. След богатия и задълбочен исторически преглед се представят съвременните

концепции за явлението и подходите на различни правни системи (стр. 16 – 65).

3.2.1.2.2. Втората глава е посветена на понятието за вещи; съществуващите класификации на вещи според различни критерии. Главата отново съдържа пространен исторически преглед. В третия параграф се разглеждат т. нар. интелектуални права като обект на собственост (вкл. тенденциите, наблюдавани в тази насока в практиката на ЕСПЧ). Четвъртият параграф е посветен на особени обекти на собственост със спорен характер, придобили значение също поради практиката на ЕСПЧ (клиентели, акции, вземания, административни решения и социални престации) – стр. 66 – 162.

3.2.1.2.3. Третата глава е озаглавена „Правото на собственост и Европейската конвенция за правата на човека (вкл. Протокол № 1 към тази конвенция) – стр. 163 - 218.

Първият параграф е посветен на нетрадиционни виждания за правото на собственост в практиката на ЕСПЧ. В началото се разглежда съдържанието на защитата на правото на собственост съгласно Допълнителен протокол № 1, а впоследствие авторката се спира на разширяване на понятието собственост посредством евентуалното му прилагане към т. нар. „основателно очакване“, и дори към защита на неимуществени права, а така също и към схващането за социализация на правото на собственост.

Третата точка на този параграф е посветена на европейската съдебна практика по отношение на човешкото тяло.

Във втория параграф се разглеждат европейски и конституционни аспекти на отделните правомощия, включвани в обема на правото на собственост – правомощието на разпореждане в различните му измерения,

а така също и правомощието на ползване (разглеждано в дуалистичен смисъл).

3.2.1.2.4. Глава Четвърта е озаглавена „Гаранции за правото на собственост“ (стр. 219 – 355).

Авторката разглежда въпроса за гаранциите на правото на собственост в светлината на принципа за „върховенство на закона“. Последователно се разглеждат съвременните изисквания за качество на законовата основа; за достъпа до правосъдие и най-вече – за обезщетението при евентуално отнемане на право на собственост, включително за случаи на ограничаване на правото на собственост. Разгледани са изискванията за спазване на необходим баланс между частния интерес и общия (обществен) интерес.¹ В хода на цялото изложение се изхожда от практика на ЕСПЧ и конституционните практики. Главата завършва с обобщени изводи.

3.2.1.2.5. Последната глава е посветена на Засилената защита на правото на собственост (стр. 356 – 398).

Изложението отново се опира на уредбата на ЕКПЧ и съответната съдебна практика. Разгледани в посочената светлина са понятията „отнемане на собственост“, „защита на субстанцията на собствеността“, фактора „време“ (във връзка с оказване на защитата). Разгледана е проблематиката на специфичните процесуални гаранции от рода на „право на достъп до трибунал“ и спазване на изискванията за „справедлив процес“ и т. н. В края е отделено внимание на т. нар. „пилотни решения“ на ЕСПЧ. Главата завършва със заключение.

3.2.1.2.6. На свой ред цялата работа завършва със Заключение (стр. 399 – 404), в което накратко са изложени основните положения от разработката и най-вече констатациите за явлението собственост и

¹ В текста се правят тънки разграничения между „общ“, „обществен интерес“, „обществена полза“ и т. н

правната му уредба като постоянно развиващи се. Поставен е акцент върху необходимостта от преосмисляне на представите и бъдещо развитие на правната уредба в съответствие с такова преосмисляне.

3.2.2. Положителни качества на труда

3.2.2.1. На първо място следва да се посочи, че сме изправени пред разработка, рязко различаваща се от преобладаващата част трудове в областта на правната наука, които обикновено се свеждат до бегъл исторически и сравнително-правен преглед, анализ на позитивната правна уредба на даден институт, на съответната съдебна практика и до евентуално формулиране на предложения за усъвършенстване на анализираната уредба. В настоящия случай авторката е имала амбицията да постави съответното явление (правото на собственост) в изключително широк контекст – не само исторически (и то в забележителна широчина и дълбочина), но е разгледала развитието на идеите за това понятие – идеи, които далеч са надхвърлили традиционните виждания, преминаващи от една цивилизационна единица към друга през вековете. Същото се отнася и до правната наука – едва ли някой ще оспори, че и до ден днешен преобладаващата маса юристи борави с понятия, пренесени в основната си същност още от римското право. Именно в това намирам основната ценност на настоящия труд – опитът да се очертае съвременна картина на разбиранията за собствеността (правото на собственост) в световен мащаб и да се постави на дневен ред необходимостта от разширяване на представите ни за собствеността в днешния сложен свят. Следва също така да се отбележи, че изложението относно развитието на разбиранията за собствеността, видовете вещи, съдържанието на правото на собственост през цялото време се основава на анализ на практиката на ЕСПЧ (включително Допълнителен протокол № 1 на ЕКПЧОС), практиката на

Съда на ЕС, а така също на конституционни съдилища, включително Конституционния съд на Република България.

3.2.2.2. Трудът разкрива високата ерудиция на авторката: забележителни познания в редица области на правото, включително правото в областта на защитата на правата на човека, общественото право; конституционно право; естествено отлични познания в областта на гражданското право, в т. ч. вещното, правото на интелектуална собственост и др.

Авторката познава в тънкости развитието на централното понятие и съответната уредба в България – със свобода борави с особеностите на тази уредба и резките завои, които тя е претърпяла при революционните общественно-политически изменения през последните два века: при прехода от турско владичество към автономна уредба; при установяването на тоталитарния строй в края на четиридесетте години на миналия век, и най-сетне – съществените общественно-политически изменения при опита на нашето общество да се завърне към принципите на свободно, отворено общество и пазарна икономика.

3.2.2.3. Впечатляващ е научният апарат - 79 заглавия на кирилица 81 на латиница.

3.2.2.4. В конкретния случай като принос може да бъде окачен цялостният труд, както по отношение на замисъла му, така и по отношение на реализацията.

3.2.2.5. Цялостното впечатление от обсъжданата работа е, че става дума за фундаментално изследване за собствеността, което представлява съществен стимул за развитието на представите на общността на юристите

и на научната общност в областта на правото, което на свой ред би довело да същностно развитие на правната уредба.

3.2.3. Констатирани слабости:

Ако не съществуваше нарочно изискване към оформянето на становище, намирам за неуместно търсенето на слабости на изследване от такъв род.

Това, което бих намерил като относителна слабост, е построяването на работата в последните две глави, което води до известни повторения.

Също така, в хода на представянето на становищата на съдилищата авторовото присъствие понякога избледнява.

3.2.4. Представените трудове извън хабилитационния са многобройни и демонстрират, че в случая става дума за задълбочен учен, който в течение на значителен брой години натрупва забележителна по обем и качество научна продукция.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените за конкурса научни трудове на Люба Георгиева Панайтова – Чалъкова в максимална степен отговарят на изискванията на закона. Както беше посочено, представеният монографичен труд е с най-високо качество и се отличава с изключителна полезност – полезност, далеч надхвърляща ежедневното прилагане на уредбата на собствеността. С него авторката създава повод да се разширят и осъвременят представите ни за собствеността и да се преосмили отношението ни към правната ѝ уредба. Кандидатката е напълно изграден учен и преподавател.

Предвид гореизложеното, ПРЕДЛАГАМ на УВАЖАЕМОТО Научно жури да предложи на компетентния орган да вземе решение за заемането

**от доц. д-р Люба Георгиева Панайтова - Чалъкова на академичната
длъжност «професор» в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“
по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки;
професионално направление: 3.6. Право (гражданско и семейно право).**

08.11.2020 г.

**Изготвил становището:
проф. д-р Силви Чернев**